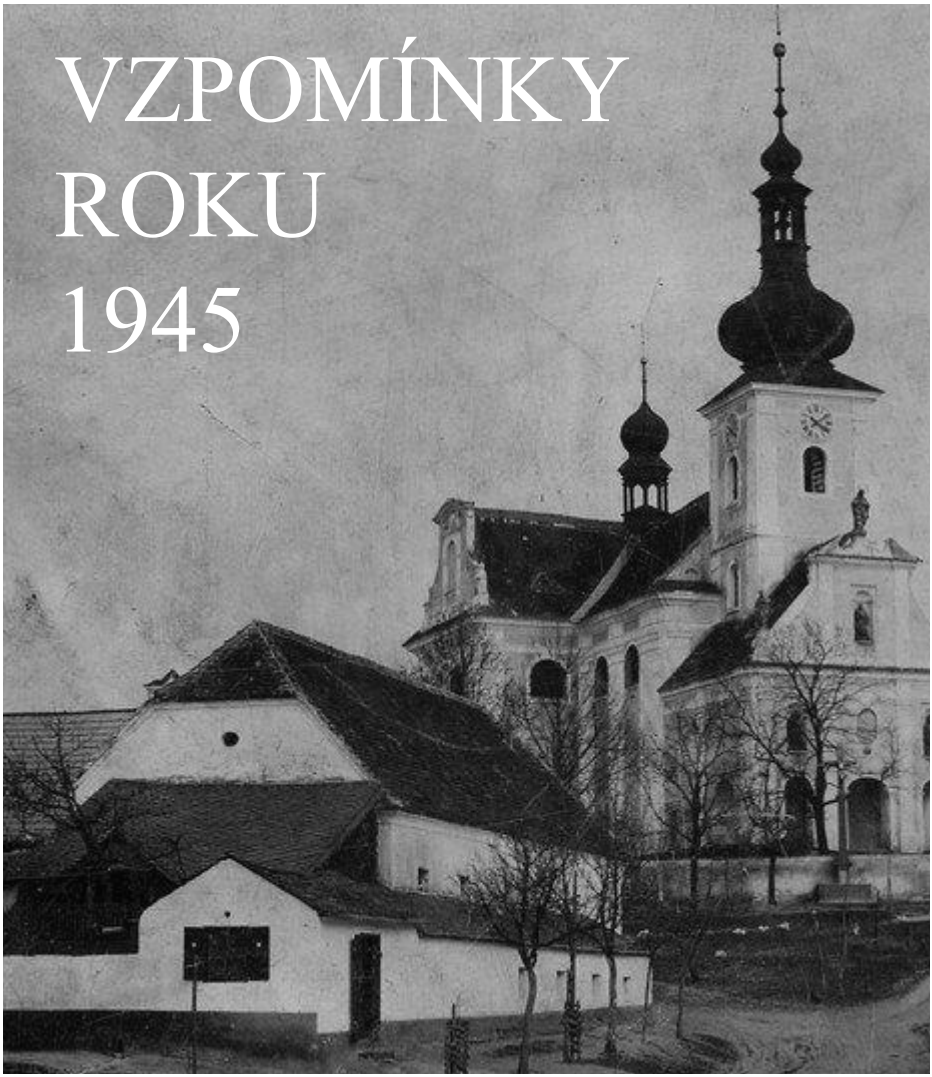
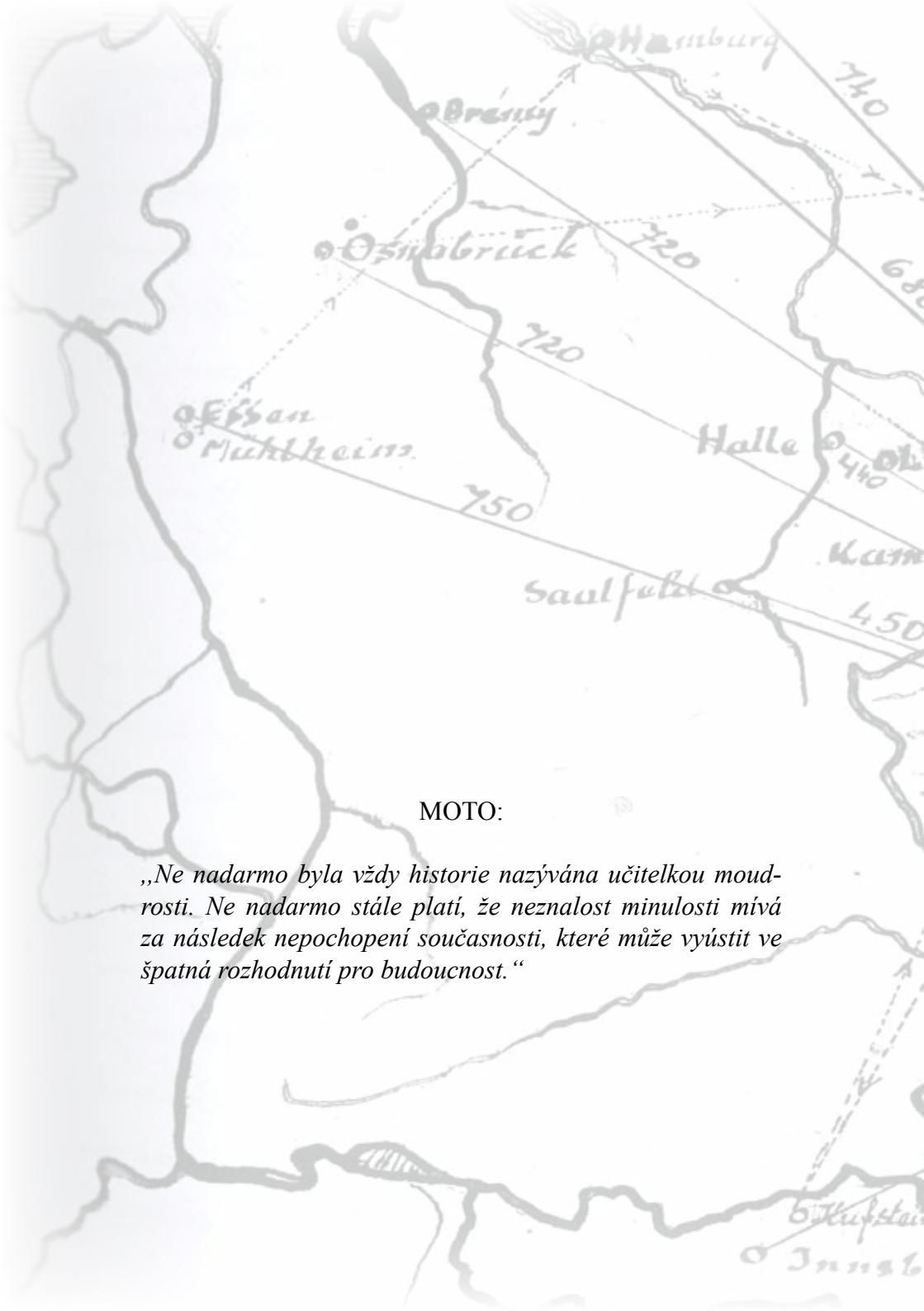
VZPOMÍNKY ROKU 1945

ANEB VÁLEČNÝ DENÍK
KRONIKÁŘE MĚSTEČKA
TIŠTÍNA
FRANTIŠKA HEJDY

MOTO:

„Ne nadarmo byla vždy historie nazývána učitelkou moudrosti. Ne nadarmo stále platí, že neznalost minulosti mívá za následek nepochopení současnosti, které může vyústit ve špatná rozhodnutí pro budoucnost.“

Letošní rok je rokem 70. výročí od osvobození Československa a ukončení II. světové války. Těch, kteří si na nelehké období poroby národa pamatují, již v naší obci není mnoho.
Připomínkové akce, jakými byly dřívější lampionové průvody, či ohňostroje nemají v naší době podporu veřejnosti. Pietní vzpomínka s položením věnce, který ku dni osvobození naší obce dne 30. dubna pravidelně každým rokem k pomníku Padlým u kostela pokládáme, je samozřejmostí.
Kromě toho jsme se rozhodli pro publikaci opisu válečných událostí z naší kroniky, tak, jak je popisuje kronikář městečka Tištína. Doufejme, že budou zajímavé nejen pro pár pamětníků, kteří v době raného dětství prožívali se svými nejbližšími válečné dny.

Alena Wagnerová
starostka městyse

(duben 2015)

„Velké dějinné události II. světové války hluboce zasáhly do života a osudů národů celého světa. Přinesly jim mnoho utrpení, běd a hrůz strádání, ponížení a pak slavné jejich znovuvzkříšení, aby ukázaly novou cestu, po níž se budou ubírati v budoucnu osudy nás všech. Neblahá okupace našich , pak ostatních zemí německými uchvatiteli, boj demokratických států proti útočnému nacismu a jeho konečné zničení, způsobuje změny v myšlení, jednání jednotlivců i nás lidu, jejich postoj ku stávajícím řádům a skutečnostem.

I v malém kolektivu, jako je obec, odráží se všecky velké děje, jeví se myšlenkový přerod a nové nazírání. Počiny, skutky dobré i zlé, mravní život spoluobčanů z let uplynulých musí býti zapsán v kronice obecní, aby byl zachován obraz dnů zašlých pro příští generace, které poučeny našimi chybami, jich se budou varovati a v dobrých skutcích dále následovati.“

1945 - Rok osvobození z německé okupace

„Ukazuje se, že konec Německa je zpečetěn. III. Říše, jež měla dle přání „Herrnvolku“ (vyšší rasy) trvat 1000 let, se zhroutí zcela v málo měsících nebo týdnech. Všechna dobytá území jsou ztracena a fronta probíhá na území starého Německa. Německé vedení neví kam dříve poslat poslední reservy, hlásí neustále zkracování fronty – stáhnutí do nových pozic. Ale i vnitřní aparát se rozkládá. Způsobuje to neustálé bombardování spojeneckými letadly.

Pánev Hornoslezská jest obsazena Rudou armádou. Za krutých lednových mrazů stěhují Němci koncentrační tábor v Osvětimi. Vlaky projíždějí přes naše území. Železničáři přinášejí zprávu, jíž byli svědky, že sta bosých, polonahých lidských trosek natlačených v otevřených nákladních vagónech, přijelo do Přerova. V zadní části vlaku je několik vagónů zmrzlých, na vysoko naložených obětí bezpříkladné surovosti a necitelnosti germánských „nadlidí.“ Vyhladovělým chudákům hází soucitní lidé kousky potravin, ovšem potajmu, neboť tito jsou hlídáni esesáky. Kdyby byli přistiženi při jídle třeba kůrky

chleba, byli by ubiti. Svědek vypráví, že jedna z obětí, chtěje se trochu zahřát, vystoupila z vozu a pila teplou vodu vypouštěnou z lokomotivy. Oběť byla přistižena a esesákem na místě zastřelena.

Koncem měsíce ledna vrací se domů někteří naši občané z Říše, kam byli na práci zavlečeni. Utíkají tajně, využívajíce paniky při bombardování nebo evakuaci pracovišť. Cesta všech je dobrodružná a doma pobyt ilegální. Skrývají se doma před úřadem práce až do osvobození. Naši četníci ze stanice Nezamyslice ví o jejich pobytu a vůbec se nesnaží je předvést úřadu práce a upozorňují je, ať zmizí, že je přijdou zítra hledat.

Nedostatek topiva byl příčinou prodloužení vánočních prázdnin na školách, ale též důvod zabrání budov pro vojsko a lazarety. Na naší škole vyučovalo se pak od 23. ledna do 14. února, kdy přicházejí do obce jednotky maďarské armády a obsazuji školu na 5 neděl. V hostinci a na „Besídce" jsou ubytování zákopníci (předchůdci dnešních ženistů), Maďaři, Slováci a Rumuni.

Poněvadž fronta jest blízko, budují občané kryty a skrýše pro záchranu lidského života a ukrytí životních potřeb.

Po obsazení školy vojskem vyučuje se krátký čas v Hospodářské záložně polodenně, střídavě obě třídy. Mezi maďarskými vojáky vypukla 9. 3. tyfová epidemie. Škola byla též zamořena tyfem. Nařízením okresního úřadu v Přerově byla obec uzavřena, shromažďování dětí na 1 měsíc zakázáno. Po odchodu Maďarů byla škola desinfikována, ale vyučování začalo až po osvobození 18. května.

Mezitím činnost našich partyzánů neobyčejně vzrůstá. Sabotážní činy jsou často hlášeny. Morkovské lesy jsou úkrytem partyzánského oddílu „Olga" z I. Partyzánské brigády Jana Žižky. Ten dne 9.3.vypustil na nádraží v Morkovicích 21 železničních vlakových cisteren oleje a benzinu. Stopy tohoto odvážného činu ukazovaly též mastné skvrny na potoku Pačlavka, tekoucí přes Tištín. Celá trať byla hlídána německými vojáky, neboť byla zastavena po celé délce z Morkovic až do Tištína vagony, naplněnými válečnými potřebami a věcmi odváženými z evakuovaného území. Když se Němci dozvěděli o ztrátě pro ně tak cenného materiálu, zuřili, ale záškodníky nezjistili. Zatkli pak přednostu železniční stanice v Morkovicích Al. Zavadila (rodák z Tištína) a v Brně jej umučili. Byl v porotní síni na Cejlu po mučení ušlapán a mrtvola spálena.

Maďarská jednotka měla již cestou sem co dělat s partyzány. V Beskydských lesích za přepadu partyzánů byl těžce zraněn vojín Keres a zemřel po příchodu do Tištína a pochován je na místním hřbitově (po válce exhumován a ostatky odvezeny). Polekáni tím více objevením partyzánů v tomto kraji, kdy myslili, že jsou v bezpečí. Viděli pak v každém neopatrném nebo nerozumném činu

ilegální činnosti proti nim namířenou. To se mohlo stát osudným pro obecního strážníka Jaromíra Oulehlu. Ten již dávno měl touhu opatřit si střelnou zbraň. Lákal na maďarských vojácích pistoli a za láhev kořalky ji měl slíbenou od jednoho četaře. Ten však oznámil věc veliteli. Byla pak sehrána hra, při níž večer za ,,Besídkou“ ukrytou maďarská stráž oba zatkla. (Četaře jen na ,,oko“). Jaromír Oulehla, držen nejdříve v sokolovně a hrozilo, že bude zastřelen, že je ve spojení s partyzány. Na zákrok starosty Stanislava Zapletala, který veliteli u něj bydlícímu vysvětlil, že jde jedině o vášeň mít zbraň, byl propuštěn. Odnesl to pouze několika políčky a několika hodinami strachu.

vagony na trati

Posádka vystřídána novou jednotkou v počtu 500 mužů. Do školy přišla důstojnická škola. Mezi aspiranty bylo též mnoho Slováků a Maďarů z Košic a okolí. Tito vyznačovali se slušným a uhlazených chováním. Jejich důstojníci věděli, že fronta se brzy rozpadne a proto chtěli být ,,za dobře“ s občany. Připravili se záložní školou ,,kabaret“ v Háječku pro občany tištínské. Byly zde zpívány též české a slovenské písně. V polovině dubna byli staženi před frontou jako nespolehliví na západ do Čech,

kde dočkali konce války.

V tu dobu zemědělci spěchají s polními pracemi, aby bylo zaseto, než přijde fronta. Vše tomu nasvědčuje. Vydává se kuřivo dopředu a též cukr (15 kg na osobu), aby nepadlo vše do rukou postupujících armád sovětských.
Jejich postup sledujeme v rozhlasu a zaznamenáváme na mapách. Rudá armáda je již velmi blízko. Z dálky slyšíme hřmění děl blížící se fronty, vidíme prchat po silnicích německé kolony, kterým nedopřávají sovětští letci oddechu a vytrvale je pronásledují. Pohlížíme netrpělivě k lesům Orlovským, Vanovským a k Jezírku, odkud čekáme příchod osvoboditelů.

22. dubna vyhlášen výjimečný stav. Od 20.30 hodin do 05.00 hod. Ráno je stanovena policejní hodina, nikdo v tu dobu nesmí opustit svůj příbytek.

28. dubna (v sobotu večer) stojíme dlouho do půlnoci nad Hliníkem, hledíme směrem k Vyškovu, odkud se ozývá detonace výbuchů. To Němci ničí kasárny, letiště u Vyškova a vojenské objekty na „Kozí Horce." V rudé záři planoucí k nebesům vidíme červánky svobody.

V neděli 29. dubna v dopoledních hodinách, střídáme se na věži kostela,

pozorujeme dalekohledem odstřelování vlaků u Ivanovic hloubkovými letci a bombardování města. Hoří na několika místech.

Odpoledne v 15 hodin útočí ruští letci na silnici a křižovatku v Nezamyslicích. Odstřelují silnici a vrhají několik tříštivých bomb. I zde hoří.
Po silnici z lesů od Litenčic, Morkovic vyjíždějí na autech, motorkách rozprášené vojenské německé jednotky. S auty naloženými střelivem, vjíždějí do průjezdů domů, staví se pod stromy v ulicích. Velice zle by se vedlo obci, kdyby tato muniční kolona byla spatřena letci a bombardována. Na štěstí se Němci dlouho v obci nezdrželi. Dlouho nedostávají zprávu, že přichází posila, jež měla

zaujmout postavení v sousedních Uhřicích. Německé velení v Kroměříži poslalo v bezhlavém zmatku pomoc do Uhřic u Kojetína, které jsou na mapě stejně pojmenovány. Za to slyší, že je Rusové pronásledují. Proto odjíždějí tito nevítaní hosté do Dobromilic. Tak je Tištín ochráněn. Prozřetelností od zničení v případě, že by se fronta zastavila.

Večer vítali již v Těšicích první ruské vojáky. Vítání se zúčastnilo též mnoho občanů tištínských. Byla domněnka, že naše městečko je též a to bez vystřelení osvobozeno.

Ale časně ráno, v pondělí 30. dubna, přijela od Koválovic dosud Němci obsazených, řada tanků a několik děl. Na kostelní věži zřídili si pozorovatelnu. V podstřeší věže nad hodinami utrhli plech, umístili zde těžký kulomet a odstřelovali silnici Těšickou, Koválovskou a Dětkovskou. Z pozorovatelny telefonem dávali zprávy dělostřeleckým pozicím a tankům. Pozorovatelna a kulometné hnízdo bylo Rudoarmějci zjištěno a palba opětována. Tak kostel dostal 12 granátových zásahů. Farní budova byla poškozena, komín lihovaru v půli ustřelen. Do boje zasáhli též letci. Bombou zapáleny chlévy pana Přidala, rolníka č. p. 35. Střelou z leteckého kulometu byla zraněna do břicha Květoslava Dudová a její dcerušce Miroslavě, jež držela v náručí, uražena nožka na kotníkem (nyní má protézu). Rusové jsou již na kraji obce. Přišli přes pole, ze Žlebů od Ivanovic. Leží na silnici u Lapače a střílejí na věž, kde se Němci zuřivě brání. Nakonec přece prchají směrem k Pavlovicím.

Konečně! Chvíle, na kterou jsme tak dlouho čekali, přišla. Vítáme hrdinnou Rudou armádu v našem městečku, přinášející zlatou svobodu. Tiskneme jim ruce. Přinášíme občerstvení, již dávno pro ně máme přichystané, chceme si zahovořit s nimi, leč oni nemají času a musí dále „za Germanovcem," nedopřát mu oddechu, až bude zničen úplně.

Přicházejí noví, jež se ubytovali v celé obci. Asi 5000 vojáků nachází se jednu dobu v Tištíně, neboť nejbližší okolí stalo se dějištěm 10-tidenních závěrečných bojů Rudé armády s obklíčenými vojsky Hitlerovými. Všichni pomáháme, pokud našich sil potřebuje Rudá armáda k dokončení operací. Je to nakládání, skládání proviantu, munice, doplňování zásobování a jiné práce. Děláme to rádi, neboť jsme mnoho povinni našim Osvoboditelům, kteří přinášejí za nás nejtěžší oběti. Vidíme to nejlépe ve škole nebo v hostincích, kde po 14 dní byly polní nemocnice – chirurgické oddělení. Jako připomínka vděčnosti našim slovanským bratřím, jsou rovy na náměsti u pomníku Palackého a na místním hřbitově 14 padlých a zemřelých ruských hrdinů.

Dne 8. května kapitulují Němci na všech frontách. V noci z 8. na 9. května vidíme obrovský ohňostroj „Pozdrav“ maršálu Stalinovi na ukončení války.
Tyto dny ukázaly v pravé podobě místní odrodilce a německé přisluhovače. Josef Rábek, vedoucí zeleného hákového kříže, jež později funkce zbaven, stal se nakonec „Werkschutzem“ v továrně v Prostějově, schoval svoji černou uniformu, před příchodem Rusů do křoví za Tištínem a běží mezi prvními vítat v neděli večer do Těšic. Při návratu pomáhá rozbíjet okna udavači „ Kubeschovi.“ Ten ještě v noci si jde stěžovat starostovi obce. Byl však odbyt:„ať ho ochrání „jeho páni,“ jimž tak věřil a sloužil.“ Ještě 20. dubna, tedy 10 dní před osvobozením, vyvěšoval prapor s hackemkreuzem a půjčoval od občanů květiny k obrázku „führera.“ Ráno vítá německé vojáky a stěžuje si, jak nedostal zastání. Němci se pak shání po starostovi Stanislavovi Zapletalovi, jež se musí ukrýt, než odtáhnou. Večer pak „Kubesch“ klečí na kolenou před ruským důstojníkem a prosí, ať mu neubližují. (Podobnost jmen kolaborantů se současnými jmény v Tištíně je čistě náhodná, Kubesch i Rábek byli za svoji činnost po válce vězněni a již se do Tištína nevrátili).

Dle programu nové čs. vlády, národní fronty Čechů a Slováků, vyhlášením 5. dubna 1945 v Košicích, má se na osvobozeném území vybudovat nový samosprávný orgán obecní, tzv. MNV (místní národní výbor).
S Rudou armádou přišel do Tištína i čs. styčný důstojník, kterému se dle instrukcí měl hlásit řídící učitel František Hejda, jako pracovník ilegálního podzemního hnutí a dát se k dispozici. Jmenovaný byl za okupace členem organiza-

ce „Viktor“ jako organizační zpravodajský důvěrník pro parašutistickou skupinu kpt. A. Bartoše „Clay-Eva“ a I. čs. partyzánskou brigádu Jana Žižky. Výsledky vojensko-špionážní služby hodnotila též zpravodajská skupina „Orol“ IV. ukrajinské fronty. Počátkem roku 1945 v přiděleném okrsku organizoval bojové jednotky, které po výsadcích zbraní měly zasáhnout do osvobozovacích bojů, poněvadž zbraně nebyly dodány, k akci nedošlo. Této poslední činnosti zúčastnil se důvěrník jmenovaného pro zdejší obec, učitel Pavel Čečotka.

Na základě pověření styčného důstojníka, sestavil dříve uvedený spolu s uč. Pavlem Čečotkou kandidátku „Revolučního národního výboru“ v Tištíně. Ten se sešel 4. května k ustavující schůzi, aby zvolil funkcionáře. Předsedou jest Hynek Vozihnoj, rolník č. 66, místopředsedou Alois Otáhal, rolník č. 14. Ostatní členové jsou: Čečotka Pavel, Daněk St., Hanák Jindřich, Hanák Antonín, Handl František, Hejda František, Indra Jan, Juřica Ig., Melcher Otto, Otáhal Jan, Raclavský Josef, Řežáč Karel, Štajgl Rudolf.

Mezi událostí, jež přinesla fronta, musím po pravdě poznamenat zprávu, která je důkazem poklesu morálky, chamtivosti a hmotařství našeho hanáckého lidu. V naší obci a ve všech přilehlých obcích k lokální dráze Nezamyslice – Morkovice vidíme stejný zjev. V Tištíně na nádvoří stálo několik zapečetěných vagónů. Druhý den po osvobození otevřel jeden ruský voják vagóny se slovy: „A berte si.“

Lidé jako bezhlaví vrhli se na uložené věci, nosí v rukou, na trakaři, vozítkách i velkých vozech plechové nádobí, dřevěné překližky, smůlu, travní semeno, vodovodní trubky, křičí, hádají se, předjíždějí a naloží si věcí tolik, že až vůz se láme, zapomínajíce, že je to národní majetek. A tak první bubnování v nové republice oznamuje: „vrátit nazpět zcizené věci.“ V noci však podnikány jsou „výpravy“ dále po trati, na kožichy, vysoké boty, textil do rajonů a sféry kořistníků sousedních obcí, kde jsou tytéž zjevy.

6. května v noci vykraden byl kostel. Neznámý zloděj uvázal provaz od zvonů, rozštípal dveře vedoucí na chór, zaklesnul na skobu u varhan provaz a spustil se dolů. Ukradl pak 32 svíček, 2 paschaly, 3 oltářní plachty, kovové svícny a bočním vchodem zmizel.

NS
15 210

11. května nalezl sedmiletý Antonín Cigánek rozbušku k ručnímu granátu. Hrál si s ní, a udeřil jí o zem. Rozbuška explodovala a těžce zranila hocha v břišní části. Byl odvezen do vojenské nemocnice v Morkovicích, ale zraněním podlehl. Byl pochován 13. května na místním hřbitově.

16. května nařízena částečná mobilizace (ročníků 1912) na zajištění našich hranic, neboť Poláci, Maďaři a Němci se bouří. 30 záložníků na 2 vozech odjíždí do Přerova, konat svoji povinnost. Dráhy nejsou v provozu, neboť Němci za ústupu zničili mosty. V Kojetíně vyhozen po povětří železniční i silniční most a tak objíždí se až na Tovačov k Přerovu.

Lidé jako by se probudili z těžkého snu, vše ze sebe shazují, vyjíždějí do pole, neboť je mnoho práce pozadu. Rolníci zapojují se do výstavby republiky jako první, zatím co ve městech se stále ještě konají oslavy a manifestace.
Další osoby zavlečené do Říše se vrací. Jediný, koho rodiče marně čekají, je František Ondrouch (nar. 26.9.1918), syn chalupníka Antonína Ondroucha, č.p. 143, jenž pravděpodobně zahynul na pochodu smrti z koncentračního tábora. Již od 8.12.1941 pracoval nuceně v uhelných dolech v Mostě v Čechách, po 3 roky, pak v továrně na letadla. 13.1.1945 při návratu z dovolené, zatčen byl gestapem a odvlečen do koncentračního tábora ve Flossenburgu a 15. 2. do koncentračního táboru v Ringu, kde mizí po něm stopa.
Ještě další 2 rodáci tištínští stali se obětmi německé zvůle. Jsou to: Ing. Josef Zapletal, stavitel v Kroměříži, jenž jako sokolský pracovník zatčen a poslán do koncentračního tábora do Osvětimi. Zde byl umučen.
Josef Ptáček, dělník v Nezamyslicích, který byl nuceně poslán na práci do Německa a zde při náletu bomb letadel zahynul. Za poplachu při útěku z ohroženého místa spadnul z nákladního automobilu pod kola a byl usmrcen.
Vystěhovalci z Drahanské vysočiny vracejí se postupně do svých opuštěných a Němci zpustošených domovů. Osoby, které se provinily pro národní cti jsou zatčeny. V naší obci to byl Josef Kubesch, Josef Rábek, Hynek Dragoun, Marie Láníková a Karel Kuhr (tento později propuštěn ze sběrného tábora v Kojetíně, ostatní čekají na proces před Lidovým soudem). Velitelství četnické stanice, nyní „Sboru národní bezpečnosti“ v Nezamyslicích zaslalo MNV v Tištíně seznam 34 osob, které byly členy strany zeleného hákového kříže. Seznam jejich byl zvěřejněn, jinak nebyli tito lidé (vyjma 2 osob) soudně stíháni.

Politické strany začínají se organizovat. Komunistická strana československá svolává schůzi již 25. května do hostince „U Králů.“ Svolavatelé jsou Smékal V. a Indra Jan. Strana Československá národně socialistická založena 1916 Rudolfem Štajglem a Františkem Hejdou. Lidovou stranu vede Alois Otáhal a sociálně demokratickou Jan Otáhal ml. Jsou to 4 strany tzv. „Národní fronty.“ V prvních dnech revolučních používají bohužel někteří jednotlivci politických

stran k vyřizování osobních věcí, takže jsme svědky nechutných scén veřejně odbývaných.
28.května odchází 8 žáků na měšťanskou školu do Němčic a Nezamyslic, ti jimž protektorátní vláda odepřela svými nařízeními přístup k vyššímu vzdělání. Jsou zapsáni do těch tříd, kam by svým věkem patřili. Zároveň vrací se domů děti, které u nás našly úkryt před bombardováním.

Slavnost osvobození konána 19. června s následujícím programem:
průvod v čele se státní vlajkou, školní děti, MNV, krojované spolky, hudba a ostatní občané – vyšli od radnice k pomníku Palackého.
Vztyčena byla státní vlajka, položení věnce k hrobu padlých rudoarmějců a pak hymny. Po této oficiální oslavě následoval promenádní koncert na náměstí. Dopoledne byly již děkovné bohoslužby. Večer slavnost zakončena lidovou veselicí. Čistý výnos ze slavnosti 5.000 Kčs byl rozdělen vdově po Josefu Ptáčkovi a rodině Miroslava Dudy jako válkou postiženými.
Pěkným podnikem jest první „Kácení máje," jenž uspořádal S.K.Tištín
30. května. Nejen, že obnovuje staré tradice a zvyklosti lidové, již zapomínané, ale mimo zábavy mladých i starších (na náměstí a pak na výletiště v Háječku), vykonal šlechetný čin, neboť z výtěžku věnoval 12.000 Kčs účelům dobročinným (4.000 Kčs Čs.červenému kříži, 4.000 Kčs rodině Dudové a 4.000 Kčs pro obce válkou postižené).
19.července zraněn byl o žních nevybuchlým granátem na poli Stanislava Gazdy, sekáč Ignác Hanák čp. 223. Na štěstí byl brzy lékařsky ošetřen, převezen do nemocnice v Prostějově, kde přesto si dlouho poležel.
28. července konala se ustavující schůze MNV, do niž vyslaly své zástupce již utvořené 4 politické strany národní fronty. Jimi jsou: Hynek Vozihnoj, R. Štajgl, Fr. Hejda, O. Dostál za stranu národní sociální, Al. Otáhal, Fr. Kubeš, St. Daněk, Jan Volný za stranu lidovou, Vilém Studnička, Mir. Páleník, Fr. Hanák, Vl. Smékal za KSČ, Jan Otáhla, Jindřich Hanák, Al. Pospíšil za soc. demokratickou stranu. Předsedou zůstává Hynek Vozihnoj.

Veřejná obecní knihovna nacházející se v obecní kanceláři byla v letních měsících přenesena na „Besídku." Zásluhou předsedy MNV H. Vozihnoje, místnost upravena, opatřena el.světly, vymalována a vybavená novými regály, půjčovními stoly. Knihovník pak provedl administrativní práce, takže knihovnu okresní inspektor Žampach zařadil mezi „vzorné" na okrese.
31.července jsou odvody několika ročníků mladých mužů. Ze 43 branců je 38 odvedeno. Při jejich návratu od odvodní komise vidíme docela jiný zjev než jindy. Nikdo není opilý, ukázněni jdou ku pomníku Padlých a kladou sem věnec. Předseda MNV má k nim krátký proslov, načež jeden z odvedenců (J.Tesař) slibuje za všechny být hodnými příkladů našich otců, našich osvoboditelů, kteří za nás v I. a II. světové válce život položili.

11.srpna kapituluje Japonsko. Ukončení války vynutili 2 atomové bomby, vržené na Hirošimu. Světový mír oslaven 15. srpna o svátku Nanebevstoupení P.M. Smrt čtvrt miliónu lidí, kteří zahynuli v Hirošimě jsou strašnou výstrahou těm, kdož by chtěli jednou válku.
29.srpna konána vzpomínka 1. výročí Slovenského povstání Místní radou osvětovou v sokolovně. 1.září ustanovena na škole učitelka Marie Frkalová (nar.14.5.1920 v Tištíně) místo uč. Pavla Čečotky, jenž působí nyní v Kojetíně. 14. září jest pietní vzpomínka úmrtí prezidenta osvoboditele T.G.Masaryka, za účasti všech spolků a organizací.
1.října odchází do Moravského Berouna P. Josef Spala, jako duchovní správce. Místo něj přichází jako kaplan a katecheta, P. Vlad. Muzikář (nar. 25.7.1920 v Nosálovicích u Vyškova). Státní svátek 28. října oslaven besídkou v sokolovně, s programem recitačním, zpěvním, národními tanečky žactva obecné školy s proslovem správce školy.

Vláda provádí měnová opatření, aby zajistila naší koruně pevný základ. Dne 15.11. 1945 končí lhůta, do kdy všechny osoby fyzické i právní, jsou povinny přihlásiti svůj movitý majetek, nemovitý, peněžní vklady, akcie, cenné papíry a všechny peníze na hotovosti v některém peněžním ústavě na tzv. ,,vázaný vklad.“ Peníze, poukázky, jež vešly do oběhu po osvobození, vyjma 1 Kčs a kovové peníze, přestávají platiti. Každý dospělý občan dostal 15. 11. vyměnit 500 Kčs v nových platidlech. Tyto bankovky jsou dovezeny letadlem z Londýna (100 q), kde ležely natisknuty již od r. 1943. Pro zajímavost uvádím, že vázaný vklad k 15.11.1945 bylo složeno u Hospodářské záložny v Tištíně 24.332.781,10 Kčs.

Místní národní výbor usnesl se v rámci výstavby republiky (na schůzi 12.7.) postaviti a to v době nejbližší, jak to bude úřady povoleno, novou školní budovu. Aby však nezůstalo jen na usnesení, ustaven byl ,,Přípravný výbor“ (Fr. Hejda, St. Daněk, V.Ferenc, K. Langr a K. Zapletal), jenž podnikl 29. 10. po předběžné letákové akci sbírku v obci, jež vynesla 90.000,- Kčs. Letáky rozeslány též rodákům tištínským, kteří svými dary rovněž přispěli zvýšit ,,Fond pro postavení školy.“ Mezi dárce s většími obnosy patří Rolnický lihovar částkou 5.000 Kčs a obecná škola výtěžkem školních podniků.
O týden později konána v obci druhá sbírka a to na opravu válkou poškozeného kostela, která vynesla 67.000 Kčs.
Naši spoluobčané mají často otevřenou dlaň. Tohoto roku pořádány též 2 větší sbírky: - v červnu sbírka ,,V dětech je národ věčný“ s výsledkem 10.260,- Kčs a v měsíci říjnu sbírka na obce válkou poškozené, jež vynesla 17.200,- Kčs. Tento obnos rozdělen následovně: Javoříčko 2.000,- Kčs., Ležáky 2.000,- Kčs, Kleno-

vice 2.000,- Kčs, Čelčice 2.000,- Kčs, Klopotovice 2.000,- Kčs, Lidice 3.000,- Kčs, ČS.červený kříž 2.200,- Kčs a akci „Budujeme Slezsko“ 2.000,- Kčs.

Rok 1945 plný převratných událostí dění politického, tvoření, plánování, odvrací pozornost kronikáře od pravidelných jevů našeho života. Proto následující stať uvádím přehledně.

Zima byla celkem mírná. Půda promrzla jen do hloubky 25 cm. Leden mírný se slabými srážkami. Únor chladnější, sychravý s deštěm. V březnu se oteplilo a pak celé jaro teplé. Polní práce počínají 15. března. V měsíci květnu po 14 dní silně prší a strašlivé bláto. To právě jest po příchodu Rudé armády. Za jejího pobytu je ho tolik, že tam, kde je více vojáků v obytné místnosti, nelze jinak uklízet, jen bláto velkými lopatami seškrabovat. V druhé polovině května se vyčasilo a až do 20. září mimo 2 malých srážek nepršelo. Suché léto způsobilo, že se otavy vůbec nesekly.
Též podzimek je suchý a teplý. Deště a ochlazení přišlo v druhé polovině tohoto období. Zima se dostavila 13. prosince, kdy zamrzlo.

Letos zaznamenán jest větší výskyt běláska zeleného. Housenky zničily košťáloviny v zahrádkách a na polích. Na ovoci škodí zavíječ a mol ovocný. Jarní pšenice je napadena háďátkem. Podzim byl ve znamení katastrofálního výskytu hrabošů.
Výnos žní na 1 ha: žito 22 q, pšenice ozimá 24 q, pšenice jarní 18 q, ječmen 22 q, oves 25 q. Okopaniny: brambory ranné 90q, pozdní 130 q, cukrovka 175q na 1 ha, tedy velmi málo.
Statistika zaznamenaná v roce 1945:
19 narozených, 14 úmrtí, 8 sňatků.

Oslavy osvobození obce Tištín 19. 6. 1945 u pomníku Palackého

Foto: archív městyse Tištína

Kteří občané tištínští byli na nucených pracech v Říši:

- **Brablík Josef** – nar. 3.1.1922, obchodní příručí,přikázán úřadem práce do uhelných dolů v Moravské Ostravě, kde pracoval.
- **Brázdil František** – nar. 22.11.1923, čeledín, poslán na zákopové práce v Niederdonau u Vídně. Od 11.12.1944 do 28.2.1945.
- **Břečka Josef** – nar. 19.12.1919, krejčí, poslán na přeškolení na automechanika do Saalu v Sasku. Pro nesnesitelné poměry utekl. Chycen, zavřen do pracovního tábora v Kunčičkách u Moravské Ostravy. Pak pracoval ve Štramberku. Nasazen od 18.1.1943.
- **Buchta Jan** – nar. 10.2.1901, pracoval od 14.5.1942 do 29.4.1945 v Berlíně při tesařině. Za bojů o vnitřní Berlín prchá pěšky domů až do České Lípy, odkud se vlakem 22.5. dostal domů.
- **Dragoun Antonín** – nar. 31.4.1919 – nasazen od 31.8.1942 do osvobození jednak v Drážďanech, jednak v uhelných dolech Moravské Ostravy.
- **Drmolová Marie** – nar. 20.3.1924 – zemědělská dělnice, pracovala u Brém v továrně na letadla (při soustruhování vrtulí, klížení) po 10 měsíců od 16.2.1944 do 10.12.1944.
- **Duda Miroslav** – nar. 5.8.1918 – přikázán do Štýrského Hradce v Rakousku. 14.11.1942 do muniční továrny. Zde byl špatně placen, trpěl hladem, proto utekl domů. 7 měsíců ilegálně zdržoval se doma. Byl pak chycen, 3 měsíce zavřen v kárném táboře. Pracoval ve Vítkovicích. Po propuštění pracoval půl roku v Orlové u Štramberku.
- **Franc Arnošt** – nar. 24.12.1920, krejčovský dělník, od 16.2.1944 do 10.12.1944 pracoval v Sullingen u Brém v továrně na letadla (při soustruhování vrtulí).
- **Handlíř Josef** – nar. 3.12.1922, zemědělec, odveden (ač nemocen) na práci do Říše, kde pobyl od 29.10.1942 do 21.1.1945. Nejdříve v Essenu 5 měsíců (nejčastěji bombardované město), Milheimu 2 měsíce, Hamburgu 2 měsíce, Markstadtu u Vratislavy až do konce, zde co brusič lomených hřídelí letadel. Při evakuaci města před frontou uprchl s pěti kamarády. Dostal se do Bělé u Petřvaldu. Zde se nemohli dostat přes hranice. Po bloudění se dostali do Warnsdorfu. Pohraniční stráží chyceni, poslání do Liberce, odkud se jim podařilo vlakem dostat domů. Zažil strašlivé celodenní nálety bomb v Essenu.
- **Charvát Alois** – nar. 3.8.1924, strojník, jak 1. nuceně nasazený z naší obce již od 26.7.1941. Pracoval v Brémách v ponorkových loděnicích až do poloviny dubna 1945. Pak prchl vlakem do Berlína, pak pěšky přes hranice až do České Lípy. Odtud dráhou domů. Stěžoval si na špatnou stravu (jen mrkev, řepa, zelí), časté nálety. Nejhroznější zážitky jsou z chvil, kdy po těžkých náletech vynášejí sta obětí udušených a zabitých ze zasypaných, zasažených krytů.

- **Kořínek Petr** – nar. 18.7.1919, zámečník, nasazen totálně 15.9. 1942 do 17.4.1945 ve Štýrském Hradci v továrně na elekromagnety. Pracovním prostředím byly pivovarské sklepy 10 metrů pod zemí, kde i při stálém vysušování tekla voda ze stěn pod nohy. Vzduch těžko dýchatelný. Zažil 54 náletů. Nejtěžší z nich trval 9 hodin jako odveta za zavražděné 3 letce americké, kteří při dřívějším náletu se zachránili padákem a byli bezbranni SSmanem zastřeleni.
- **Kunc Oldřich** – nar. 1918, rolnický syn, kopal 9 týdnů zákopy u hranic.
- **Láník Eduard** – nar. 21.7.1923, strojní zámečník. Od 27.9.1942 do 31.1.1944 v Berlíně v továrně na letadla. Od 1.2.1944 do 25.4.1945 v Liberci. Při dovolené doma rozhodl se nevrátit do nesnesitelných poměrů. Byl 2 měsíce doma. Pak někým udán, zatčen gestapem a při vyslýchání zavřen 5 neděl v kárném táboře v Berlíně.
- **Láník Ladislav** - obchodní příručí
- **Možný Antonín** - nar. 21.1.1919, řeznický pomocník, na lesních pracech dřevařských v okrese Rokycany (od 31.7.1942 do 19.4.1943).
- **Ondrouch Antonín** – nar. 5.7.1924, krejčovský dělník, 1.8.1942 v lesích u Rokycan, u Plzně, od 1.1.1944 v Tyrolsku v továrně na naslouchací přístroje, od 2.1.1945 ve Škodovce v Plzni. Odkud 17.4. po náletu uprchl.
- **Pitner František** – nar. 24.9.1882, totálně nasazen od 14.5.1942 do 17.5.1945 v Berlíně jako pomocný dělník na stavbách za špatných ubytovacích a vyživovacích poměrů. Za bojů o Berlín 28.4. opustil město, šel pěšky a po 17 dnech došel do Liberce. Odtud jel vlakem do Blanska, kde naložil své svršky na trakař a zase pěšky přes Drahanskou vysočinu domů došel 17.5.1945.
- **Pitner Jan** – nar. 31.3.1925, dělník, pracoval v Drážďanech na nádraží ve skladech. Pro útěk z Raichu byl 2 měsíce v kárném táboře v Kunčičkách.
- **Pitner Stanislav** – nar. 9.10.1919, krejčovský dělník, přikázán 23.6.1942 do Ensefeldu u Vídně do muniční továrny (plnění granátů). Když 25.3.1944 vyletěla továrna do povětří, byl vyšetřován ve Vídni pro podezření ze sabotáže. Krátce pracoval v továrně v Bluman-Neu-Hof. 1.5.1944 utekl a rok byl ilegálně doma.
- **Polišenský Emil** – nar. 22.4.1920, technický úředník. Odešel v červnu 1940 dobrovolně do Německa, kde pracoval v letištních a skladištních kancelářích. Pro podezření ze špionáže vězněn 8 měsíců v kancentračním táboře. Pak byl zaměstnán v továrně na barvy v Rakousku. V dubnu 1943 byl na dovolené doma, „onemocněl," aby se nemusel vrátit do Německa. Našel si zaměstnání na pile v Hulíně. V době „heydrichiády" byl v koncentračním táboře, kde byl svědkem, jak velitel tábora tzv. „železný kat" z apelu, který trval od 4 hodin ráno do 4 hodin odpoledne vybíral oběti z řad Čechů a nechal před očima ostatních zastřelit.
- **Prokop Ladislav** – nar. 26.6.1919. Odešel dobrovolně v r. 1940 do Německa, pak se ale nuceně zdržoval na různích místech, hlavně v Kiclu.

- **Ptáček Ondřej** – nar. 24.11.1924- Od 21.2.1942 do 21.2.1945 pracoval jako zedník v Katovicích v továrně na syntetický benzín. Zde bylo 90.000 zaměstnanců 10 národností.
- **Pučan Hynek** – nar. 27.7.1924, strojní zámečník. Od června 1942 do osvobození pracoval v Halle v továrně na letadla. Pro těžké poměry a hlad nechtěl se vrátit zpátky z dovolené. Gestapem v Olomouci byl trýzněn a bit.
- **Rábek Alois** – nar. 17.8.1925, tesařský pomocník. Od 14.1.1944 nuceně nasazen v ostravských dolech. Z práce za těžkých podmínek utekl. Byl za to v kárném táboře.
- **Rábek Jaroslav** – nar. 8.9.1918, stolářský pomocník. Osud zanesl jej nejdále do vlasti 2.200 km z domova do Narvicku do Norska za polárním kruhem. Pracoval v loděnicích. Předtím byl totálně nasazen v Německu.
- **Rábek Josef** – nar. 20.12.1911, dělník. Od 16.2.1942 do 28.2.1945 byl v Štamberku při stavbě tunelu a pozemních pracech.
- **Rábek Josef** – nar. 26.12.1923, stolářský pomocník. Nasazen od 26.2.1943 do 28.5.1945 v Erdmansdorfu u Kamenice v továrně na cellulosu a vatu.
- **Slavík Josef** – nar. 29.12.1920, krejčí. Přeškolen na strojního zámečníka v muniční továrně v Drážďanech. Nasazen od 13.1.1943 do 20.3.1945. Zažil 4 hrozné nálety, z nichž čtvrtý trval 48 hodin, město proměnilo v trosky a zahynulo tehdy 600.000 lidí.
- **Svoboda Antonín** – nar. 24.12.1920, krejčí. Přeškolen na soustružníka kovů v Drážďanech. Nasazen od 20.1.1943 do prosince1945. Po náletu na továrnu, kdy mu shořelo vše, utekl. Cestu domů do Čech překonal s cirkusem na koních, jinak pěšky, povozy, vlakem.
- **Sýkora Metoděj** – nar. 14.7.1912, dělník. V Lipsku jako pomocný dělník od 13.8.1942 do osvobození. Za náletu shořelo mu všechno šatstvo.
- **Šimeček Stanislav** – nar. 11.11.1925
- **Žáček Oldřich** – holič, byl v továrně na letadla v Berlíně.
- **Židlík Josef** - nar. 5.9.1919 – byl v uhelných dolech v Moravské Ostravě od 13.8.1942 do 2.10.1944.“

Foto:
Válečné: soukromý archív P. Horáka, starosty města Morkovice - Slížany
Oslavy osvobození: archív městyse Tištína
Text:
Opis kroniky obce Tištína
Autor: kronikář, řídící učitel František Hejda
Vydáno v počtu 150 ks
duben 2015

K 70. výročí osvobození Tištína

Vydal: WALKER reklama s.r.o.